

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ИЧКИ ИШЛАР ОРГАНЛАРИ ХОДИМЛАРИНИ ҲУҚУҚИЙ ВА ИЖТИМОИЙ ҲИМОЯ ҚИЛИШ ТАРТИБИ

*Муаллиф: Асрор Комилович Худойбердиев
Сергели тумани бўйича ИИО ФМБ ходими*

Annotatsiya; Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазирлигининг кадрларни танлаш ва жой-жойига қўйиш, уларнинг захирасини шакллантириш, шунингдек ички ишлар органлари ходимларининг хизмат ўташини ташкил этиш соҳасидаги фаолияти.

Kalit so‘zlar: Ички ишлар вазирлиги, ходимлар, хизмат ўташ, кадрларни танлаш, хизматни ташкил этиш, низом, ИИО, ПФ-3413.

Аннотация; Деятельность МВД Республики Узбекистан в области подбора и расстановки кадров, формирования их резерва, а также организации служебного перевода сотрудников органов внутренних дел

Ключевые слова: МВД, кадры, служба, подбор кадров, организация службы, положение, ПФ-3413

Abstract; Activities of the Ministry of Internal Affairs of the Republic of Uzbekistan in the field of selection and placement of personnel, formation of their reserves, as well as organization of service transfer of employees of internal affairs bodies

Keywords: Ministry of Internal Affairs, personnel, service, selection of personnel, organization of service, regulations, PF-3413

Ходим фаолиятининг асосий вазифалари ва йўналишлари талабларидан келиб чиққан ҳолда эгаллаб турган лавозими бўйича хизмат вазифаларини бажаришда давлат органининг вакили сифатида иш юритади ва давлат ҳимояси остида бўлади.

Ходимнинг хизмат вазифаларини бажариш чоғида ўз ваколатлари доирасидаги қонуний талаблари барча фуқаролар ва мансабдор шахслар томонидан бажарилиши мажбурийдир. Ходимнинг қонуний талабларини бажармаслик ва унинг хизмат вазифаларини бажаришга тўсқинлик қилувчи хатти-ҳаракатлар (ҳаракатсизлик) қонун ҳужжатларига мувофиқ жавобгарликни келтириб чиқаради.

Ходим томонидан жисмоний куч ишлатиш, махсус воситаларни ёки ўқотар қуролни қўллаш қонун асосида амалга оширилган бўлса, бунда у жисмоний ва юридик шахсларга етказилган зарар учун жавобгар бўлмайди.

Ходимларнинг жисмоний куч ишлатиши, махсус воситаларни ёки ўқотар қуролни қўллашининг асослилиги қонун ҳужжатларига мувофиқ аниқланади.

Ходим хизмат мажбуриятларини бажариш вақтида зарурий мудофаа ёки охирги зарурат ҳолатида, ижтимоий хавфли қилмиш содир этган шахсни ушлаш ёхуд буйруқ ёки бошқа вазифани ижро этиш вақтида, шунингдек касб фаолиятига боғлиқ асосли таваккалчилик қилиш оқибатида зарар етказса, уни жавобгарликдан озод қилиш масаласи қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда ҳал этилади.

Ходим хизмат мажбуриятларини бажариш чоғида фақат бевосита ёки тўғридан-тўғри бошлиғига бўйсунди.

Қонун билан ваколат берилган шахслардан ташқари ҳеч ким ходимнинг қонуний фаолиятига аралашиб, ходимни қонун билан ички ишлар органлари зиммасига юклатилмаган мажбуриятларни бажаришга мажбурлаш ҳуқуқига эга эмас.

Ходим ўз иш юритувида бўлган ишлар ва материалларнинг моҳияти бўйича ҳеч қандай тушунтириш беришга, шунингдек уларни, шу жумладан фуқароларнинг ҳуқуқлари, эркинликлари ва қонуний манфаатларига дахлдорларини танишиб чиқиш учун тақдим этишга мажбур эмас, қонун ҳужжатларида назарда тутилган ҳоллар ва тартиблар бундан мустасно.

Ходимларни ижтимоий ҳимоя қилиш қуйидагилар орқали таъминланади:

соғлиғини сақлаш;

меҳнатига ҳақ тўлаш;

уй-жой майдони билан таъминлаш;

мол-мулкига етказилган зарарнинг ўрнини қоплаш;

хизмат мажбуриятларини бажариш чоғида транспорт воситаларидан имтиёзли фойдаланиш;

давлат пенсия таъминоти;

давлат суғуртаси;

ижтимоий ёрдам кўрсатиш;

қонун ҳужжатларида назарда тутилган бошқа чора-тадбирлар.

Ходимлар белгиланган намунадаги бепул кийим-кечак билан таъминланадилар.

Ходимлар, ички ишлар органларининг пенсионерлари ҳамда уларнинг оила аъзолари, Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазирлиги таълим муассасалари курсант (тингловчи)лари амбулатор, стационар ва тиббий-санитария шароитида бепул тиббий хизмат олиш мақсадида Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазирлиги тиббий-даволаш муассасаларига бириктирилади, уларда қонун ҳужжатларда белгиланган тартибда даволанади ва соғломлаштиришдан ўтказилади.

Ходимлар ва ички ишлар органларинг пенсионерлари санаторий-курорт шароитида даволаниш учун йилида бир марта имтиёзли йўлланмалар билан таъминланадилар.

Ходимлар Ўзбекистон Республикаси ички ишлар вазирлиги томонидан белгиланган тартибда йилда бир марта мажбурий чуқурлаштирилган профилактик тиббий кўриқдан ўтадилар. Ўқотар қурол билан хизмат олиб борадиган ходимлар профилактик тиббий кўриқдан ҳар олти ойда ўтадилар.

Ходимларнинг фарзандлари яшаётган жойдаги давлат мактабгача таълим ташкилотларига қонунчиликда белгиланган тартибда имтиёзли рўйхат асосида, шунингдек Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазирлиги тизимидаги ёзги соғломлаштириш оромгоҳларига навбатсиз ва имтиёзли равишда жойлаштирилади.

Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазирлиги тизимидаги ёзги соғломлаштириш оромгоҳларига қабул қилиш тартиби ва шартлари Ўзбекистон Республикаси ички ишлар вазири томонидан белгиланади.

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси, Қорақалпоғистон Республикаси Жўқорғи Кенеси, маҳаллий давлат ҳокимияти органлари ходимларга, шунингдек ички ишлар органларидан бўшатишган фуқароларга ҳамда уларнинг оила аъзоларига Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 29 ноябрдаги ПҚ-3413-сон [қарори](#)га 1-илова “Ички ишлар органларида хизматни ўташ тартиби тўғрисидаги Низоми”да назарда тутилмаган бошқа имтиёз, кафолат ва компенсациялар ҳам белгилаши мумкин.

Хизмат муддати, педагогик иш стажи, шунингдек илмий даражаси ва илмий унвони мавжудлиги учун ходимларга қонун ҳужжатларга мувофиқ устама ҳақлар тўланади.

Хизмат муддатини ҳисоблаш тартиби Ўзбекистон Республикаси ички ишлар вазири томонидан белгиланади.

Хизмат вазифаларини виждонан бажариб келаётган, юксак касбий тайёргарлик даражасига эришган, юксак маънавий-ахлоқий хислатларга эга бўлган, шунингдек ўз фаолиятида юқори натижаларни кўрсатган ходимларга ҳар ойлик қўшимча тўловни назарда тутувчи «учинчи тоифа мутахассиси», «иккинчи тоифа мутахассиси», «биринчи тоифа мутахассиси» ва «уста» малака тоифалари берилди.

Малака тоифаларини бериш тартиби ва шартлари Ўзбекистон Республикаси ички ишлар вазири томонидан белгиланади.

Ходимнинг ёки унинг яқин қариндошларининг мол-мулкига унинг хизмат мажбуриятларини бажариши билан боғлиқ ҳолда етказилган зарарнинг ўрни ихтиёрий ёки мажбурий суғурта маблағларидан қатъи назар Ўзбекистон

Республикаси Давлат бюджети маблағлари ҳисобидан тўлиқ ҳажмда қопланади, ушбу сумма кейинчалик айбдор шахслардан ундириб олинади.

Ушбу қоида ички ишлар органларидан пенсияга чиқарилган шахсларга, агар зарар уларга ёки яқин қариндошларининг мол-мулкига ички ишлар органларидаги хизмат фаолияти билан боғлиқ ҳолда етказилганида ҳам татбиқ этилади.

Ходимнинг хизмат мажбуриятларини бажариши туфайли, унинг ёки яқин қариндошларининг мол-мулкига етказилган зарарни қоплаш тартиби қонун ҳужжатларида белгиланади.

Меҳнатнинг қатнов хусусияти билан боғлиқ бўлган хизмат мажбуриятларини бажарувчи ходимларга шаҳар йўловчи транспортдан (йўналишли ва йўналишсиз таксилардан ташқари) фойдаланиш учун ойлик йўл чипталари берилади ёки пуллик компенсация тўланади.

Фаолиятида хизмат мажбуриятларини бажариш қатнов хусусияти билан боғлиқ бўлган ходимларга шаҳар йўловчи транспортдан (йўналишли ва йўналишсиз таксилардан ташқари) фойдаланиш учун ойлик йўл чипталари бериш ёки пул компенсация тўлаш, шунингдек хизмат сафарларида шахсий транспортдан фойдаланувчиларга компенсация тўлаш тартиби ва миқдори қонун ҳужжатларида белгиланади.

Ходимлар хизматга қабул қилинган кунидан бошлаб ўн кун ичида Давлат бюджети маблағлари ва қонун ҳужжатларида тақиқланмаган маблағлар ҳисобидан давлат томонидан мажбурий суғурта қилинади.

Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазирлиги Махсус бюджетдан ташқари жамғармаси маблағларининг ходимларни ижтимоий ҳимоя қилишга ажратиладиган қисми ҳисобидан ички ишлар вазири томонидан белгиланган тартибда ходимларни қўйидаги шаклларда ижтимоий ҳимоя қилиш кафолатлари таъминланади:

бетоб ходимлар даволаниши учун — пул таъминотининг беш бараваригача бўлган миқдорда бир марталик моддий ёрдам бериш;

ходимларнинг бетоб яқин қариндошларини (ота-онаси, турмуш ўртоғи, фарзандлари) операция қилдириш, ортопедик оёқ кийим ва протез-ортопедик маҳсулотлар билан таъминлаш харажатларини қоплаш учун — базавий ҳисоблаш миқдорининг икки юз бараваригача бўлган миқдорда бир марталик моддий ёрдам бериш;

санаторий-курорт муассасаларида даволаниш ва дам олиш учун — пул таъминотининг икки баравари миқдоригача моддий ёрдам бериш;

уй-жойга эга бўлиш ёки яшаш шароитини яхшилаш учун — беш йилдан ошмайдиган муддатга базавий ҳисоблаш миқдорининг минг бараваридан ошмайдиган миқдорда фоизсиз қарз бериш;

ички ишлар органларида амалий хизмат стажи 10 йилдан ортиқ бўлган, хизматда самарали натижаларга эришган ходимларга мамлакатда ишлаб чиқарилган енгил автотранспорт воситаларини сотиб олиш учун базавий ҳисоблаш миқдорининг 300 бараваридан ошмаган миқдорда 3 йил муддатга Марказий банкнинг қайта молиялаштириш ставкасида қарз бериш;

тўйлар ва дафн маросимларини ўтказиш учун — пул таъминотининг икки бараваригача бўлган миқдорда бир марталик моддий ёрдам бериш;

пул мукофоти ёки қимматбаҳо совғалар билан мукофотлаш.

Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазирлиги Махсус бюджетдан ташқари жамғармаси маблағларининг ходимларни ижтимоий ҳимоя қилишга ажратиладиган қисми Маънавий-маърифий ишлар ва кадрлар билан таъминлаш департаменти бошлиғи раҳбарлигида ташкил этиладиган марказий ва ҳудудий комиссияларнинг хулосалари асосида мақсадли сарфланади.

Ходимларни ижтимоий ҳимоя қилишга сарфланган маблағлар ҳақидаги маълумотлар ходимлар кесимида махсус ахборот тизимига киритиб борилади.

Хизматдан бўшатилаётган ходимларга бир марта тўланадиган нафақа пули берилади.

Хизматдан бўшатилаётган ходимлар кўп йиллик ва виждонан (бенуқсон) хизматлари учун ваколатли раҳбарлар томонидан қимматбаҳо совға ёки пул мукофоти билан тақдирланиши мумкин.

Ўзбекистон Республикаси ички ишлар вазири хизмат мажбуриятларини бажариш чоғида тан жароҳати олган ходимларга, шунингдек ҳалок бўлганларнинг оиласига Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси томонидан белгиланган тартибда ва миқдорда бир марталик нафақа тайинлашга ҳақли.

Ходимлар, боқувчисини йўқотганда эса уларнинг оила аъзолари қонунда белгиланган тартибда ва миқдорда давлат пенсия таъминоти олиш ҳуқуқига эга.

Хизмат мажбуриятларини бажариш чоғида ҳалок бўлган ходимларнинг фарзандларини хизматга, шунингдек Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазирлиги олий таълим муассасаларига ўқишга қабул қилишда афзалликлар бериш тартиби ва шартлари Ўзбекистон Республикаси ички ишлар вазири томонидан белгиланади.

Соғлиқни сақлаш, молиявий таъминоти, таътилар бериш, уй-жой майдони ва имтиёзли ипотека кредитлари билан таъминлаш, мол-мулкка етказилган зарарнинг ўрнини қоплаш, хизмат мажбуриятларини бажариш чоғида транспорт воситаларидан имтиёзли фойдаланиш, давлат пенсия таъминоти, давлат ижтимоий суғуртаси, ижтимоий ёрдам кўрсатиш жараёнида ходимлар ва уларнинг оила аъзоларини ижтимоий ва ҳуқуқий ҳимоя қилиш қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда амалга оширилади.

Фойдаланилган адабиёт: Ўзбекистон Республикаси Президенти Ш.М.Мирзиёевнинг 2017 йил 29 ноябрь кунидаги “Ички ишлар органлари кадрлари билан ишлаш ва уларнинг хизматини ташкил этиш тартибини тубдан такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги ПҚ-3413-сон Қарори <https://lex.uz/uz/docs/3430641?ONDATE=31.05.2023%2000>